

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Directie Financieringen

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk

2021-0000090596

Uw brief (kenmerk)

2021Z05941 en 2021Z05942

Datum 10 mei 2021
Betreft Uitvoering motie Alkaya en beantwoording Kamervragen
bonus topman Air France-KLM

Geachte voorzitter,

De Tweede Kamer heeft op 20 april 2021 de motie Alkaya¹ aangenomen die de regering verzoekt in gesprekken met de Franse overheid en Air France-KLM te eisen dat er wordt afgezien van deze aandelenbonus aan de topman, en als dit niet gebeurt geen verdere staatssteun te verlenen aan Air France-KLM. Daarnaast hebben de minister van Infrastructuur en Waterstaat en ik op 14 april jl. schriftelijke vragen ontvangen van het lid Alkaya (SP) en de leden Heinen en Michon-Derkzen (beiden VVD) over het bericht 'Miljoenenbonus topman Air France KLM, ondanks recordverlies en staatssteun' (2021Z05941 en 2021Z05942). Door middel van deze brief geef ik, mede namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat, antwoord op deze Kamervragen en schets ik op welke wijze ik uitvoering aan de motie Alkaya geef.

Ik deel met uw Kamer dat er in een crisis geen plaats is voor het toekennen en uitbetalen van bonussen voor bestuurders bij bedrijven die overeind gehouden moeten worden met staatssteun en waar werknemers hun baan verliezen. Net zoals vorig jaar zal de Nederlandse staat tegen de beloning over 2020 en het beloningsbeleid voor 2021 van de topman van Air France-KLM stemmen tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders op 26 mei 2021.

Daarnaast hebben mijn ambtenaren naar aanleiding van de publicatie van het jaarverslag 2020 van Air France-KLM op 9 april jl. over de lange termijn bonus van de CEO van Air France-KLM, contact gehad met Air France-KLM om de bezwaren van de Nederlandse staat met de onderneming te delen. Zelf heb ik gesproken met de voorzitter van de "Board of Directors" van Air France-KLM, Anne-Marie Couderc. Ook de door de Nederlandse staat benoemde board-member bij AFKL heeft zijn ongenoegen kenbaar gemaakt over de toekenning van de bonus.

Tijdens deze contacten is de onderneming meerdere malen te kennen gegeven dat de Nederlandse staat het niet verdedigbaar vindt dat er een bonus, in welke vorm dan ook, wordt toegekend in een periode waarin de onderneming aan

¹ Kamerstukken II 2020-2021, 28 165, nr. 344.

miljarden euro's staatssteun nodig heeft om te kunnen overleven als gevolg van de Covid-19 crisis. Daarnaast heb ik de inhoud van uw motie met haar gedeeld.

Directie Financieringen

Voor het kabinet staat bij eventuele toekomstige steunverlening ten behoeve van KLM het belang van KLM voor het intercontinentale bestemmingennetwerk op Schiphol voorop. Dit netwerk is van groot belang voor de Nederlandse economie en werkgelegenheid. Eventuele steun met Nederlands belastinggeld zal dan ook primair ten gunste moeten komen aan KLM, net zoals de Franse staat dat heeft gedaan bij de steun aan Air France. Het bovengenoemd publieke belang zal ook centraal moeten staan bij de te maken afweging voor eventuele toekomstige steunverlening aan KLM. Hierbij teken ik aan dat bij het verlenen van liquiditeitssteun afgelopen zomer met KLM is afgesproken gedurende de looptijd van de steun het bestuur van KLM geen bonus zal ontvangen.

Ons kenmerk
2021-0000090596

Hoogachtend,

de minister van Financiën,

W.B. Hoekstra

2021Z05941

Vragen van het lid Alkaya (SP) aan de minister van Financiën over het nieuws dat de topman van Air France-KLM een bonus van twee miljoen euro ontvangt (ingezonden 14 april 2021).

Directie Financieringen

Ons kenmerk
2021-0000090596

Vraag 1

Bent u op de hoogte van de aandelenbonus van maar liefst 2 miljoen euro die is toegekend aan Air France-KLM topman Ben Smith, bovenop zijn vaste beloning van 745 duizend euro en 295 duizend euro voor onkosten?²

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Past deze buitensporige beloning binnen de voorwaarden van het noodsteunpakket dat de Nederlandse staat heeft verstrekt aan Air France-KLM? Zo nee, wat gaat u hiertegen doen?

Antwoord 2

De voorwaarden zoals deze zijn gesteld in het steunpakket aan KLM richten zich tot KLM, als ontvanger van de steun, en niet op de moedermaatschappij Air France-KLM. In het steunpakket is bepaald dat gedurende de steun de variabele beloning (bonus) voor het bestuur en top management van KLM wordt opgeschort.

Vraag 3

Hoe beoordeelt u de verstrekking van deze bonus in het licht van de ruim vijfduizend ontslagen die zijn gevallen bij KLM-medewerkers?

Vraag 4

Hoe beoordeelt u de verstrekking van deze bonus in het licht van de opgelegde loonoffers aan KLM-medewerkers voor de komende vijf jaar?

Vraag 5

Hoe beoordeelt u de verstrekking van deze bonus in het licht van het recordverlies van 7 miljard euro voor Air France-KLM over het jaar 2020?

Antwoord 3, 4 en 5

We zitten in een crisis en er is veel belastinggeld nodig om bedrijven en werknemers door deze crisis te loodsen. Dit is daarom echt niet de tijd voor bonussen voor bestuurders van bedrijven die overeind moeten worden gehouden met belastinggeld en dus ook niet voor Air France-KLM.

Vraag 6

Bent u bereid om namens de Nederlandse Staat als aandeelhouder van Air-France KLM te pleiten voor het terugdraaien en retourneren van deze buitensporige bonus aan Dhr. Smith?

Antwoord 6

Ik heb het standpunt van de Nederlandse staat steeds kenbaar gemaakt richting de onderneming en dat zal ik blijven doen. Ook ten aanzien van deze bonus is op

² De Telegraaf, 9 en 10 april 2021, www.telegraaf.nl/financieel/423714714/miljoenenbonus-topman-air-france-klm-ondanks-recordverlies-en-staatssteun.

verschillende niveaus bij de onderneming kenbaar gemaakt dat dit niet de tijd is voor het toekennen en uitkeren van bonussen.

Directie Financieringen

Vraag 7

Deelt u de visie dat eventuele toekomstige steunmaatregelen aan de holding Air-France KLM niet overwogen kunnen worden als deze excessieve beloning niet wordt teruggedraaid?

Ons kenmerk
2021-0000090596

Antwoord 7

Bij eventuele toekomstige steunverlening staat het belang van KLM voor het intercontinentale bestemmingsnetwerk op Schiphol voorop. Dit netwerk is van groot belang voor de Nederlandse economie en werkgelegenheid. Eventuele steun met Nederlands belastinggeld zal dan ook primair ten gunste moeten komen aan KLM, net zoals de Franse staat dat heeft gedaan bij de steun aan Air France. Het bovengenoemde publieke belang zal centraal moeten staan bij de afweging voor eventuele toekomstige steunverlening aan KLM.

Zoals ik hiervoor al heb gezegd is dit niet de tijd voor het toekennen en uitkeren van bonussen aan bestuurders van bedrijven, en dus ook niet bij Air France-KLM.

Vraag 8

Bent u op de hoogte van het feit dat KLM nog altijd vaste medewerkers ontslaat, maar ondertussen voor vergelijkbare functies flexpersoneel inhuurt via uitzendbureaus tegen betaling van lage lonen? Hoe past dit volgens u binnen de voorwaarden van het steunpakket en de afspraak om zo veel mogelijk vaste banen bij KLM te behouden?

Antwoord 8

Bij gebruik van de NOW-regeling is een van de voorwaarden dat het bedrijf, in casu KLM, zich heeft gecommitteerd om gedurende de periode van de toekenning van de NOW-subsidie, geen ontslag wegens bedrijfseconomische redenen aan te vragen. Desondanks kan het vanwege financiële omstandigheden wegens bedrijfseconomische redenen noodzakelijk zijn. Het UWV ziet toe op de naleving van de voorwaarden van NOW-regeling.

In het steunpakket zijn hierover geen specifieke afspraken gemaakt. Een van de voorwaarden van de steun was het opstellen van een herstructureringsplan, waarbij een kostenreductie van 15% moest worden bereikt. Voor zover mij bekend is in dit herstructureringsplan niets opgenomen om medewerkers met een vast contract te vervangen door flexpersoneel tegen lagere lonen.

Vraag 9

Wat vindt u ervan dat bij KLM ook de arbeidsvoorwaarden van veel werknemers die onder anderhalf keer modaal verdienen enorm verslechteren, bijvoorbeeld doordat zij verplicht hun arbeidsuren moeten verspreiden over vijf dagen of doordat zij een fors deel van hun loon hebben moeten inleveren, onder meer omdat zij hun onregelmatigheidstoeslag kwijtraken? Past dit volgens u binnen de door u opgelegde voorwaarden?³

³ RTL Nieuws, 5 april 2021, <https://www.rtlnieuws.nl/economie/politiek/artikel/5223386/wopke-hoekstra-financien-sociale-zaken-fnv-arbeidsvoorwaarden-klm>.

Antwoord 9

Een van de voorwaarden van het steunpakket was het opstellen van een herstructureringsplan, waarbij een kostenreductie van 15% moest worden bereikt. Dit herstructureringsplan is door KLM opgesteld en is, zoals ook toegelicht in de Kamerbrief van 3 november 2020, in lijn met de Motie Stoffer en Slotweg waarin wordt gevraagd om werknemers met een inkomen tot anderhalf keer modaal bij de herstructureringsplannen zo veel als mogelijk te ontzien. In het steunpakket zijn geen verdere voorwaarden opgenomen over de (nadere) invulling van de arbeidsvoorwaarden van werknemers van KLM. Dit is een aangelegenheid van het bestuur van KLM in overleg met de vakbonden.

Directie Financieringen**Ons kenmerk**
2021-0000090596

2021Z05942

Vragen van de leden Heinen en Michon-Derkzen (beiden VVD) aan de ministers van Financiën en van Infrastructuur en Waterstaat over het bericht 'Miljoenenbonus topman Air France KLM, ondanks recordverlies en staatssteun' (ingezonden 14 april 2021).

Directie Financieringen

Ons kenmerk
2021-0000090596

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht 'Miljoenenbonus topman Air France KLM, ondanks recordverlies en staatssteun' d.d. 9 april?⁴ Klopt het dat de topman van Air France-KLM onder andere een bonus krijgt voor de loonsteun die hij 'in Nederland heeft geregeld'?

Antwoord 1

Ja, ik ben bekend met het genoemde bericht.

Ik herken niet dat dat de bonus van de topman van Air France-KLM onder andere gekoppeld is aan de loonsteun die hij "in Nederland heeft geregeld". Deze suggestie lijkt inderdaad te zijn gewekt bij berichtgeving over en in het jaarverslag van AFKL. Ik heb aan de onderneming laten weten niet gelukkig te zijn met de gewekte suggestie en dat dit een onjuist beeld geeft. De uitkering van een eventuele bonus is afhankelijk gesteld van bepaalde criteria, zoals de financiële positie van de onderneming. Er is geen relatie tussen de bonus en het regelen van de loonsteun door de topman van Air France-KLM.

Vraag 2

Wat is uw oordeel over deze aandelenbonus? Deelt u de mening dat een dergelijke bonus zowel niet past bij de huidige economische omstandigheden, de omstandigheden van het bedrijf als bij de offers die werknemers gevraagd worden te nemen?

Antwoord 2

We zitten in een crisis en er is veel belastinggeld nodig om bedrijven en werknemers door deze crisis te loodsen. Dit is daarom echt niet de tijd voor bonussen voor bestuurders van bedrijven die overeind moeten worden gehouden met belastinggeld en dus ook niet voor Air France-KLM.

Vraag 3

Kunt u aangeven hoe deze bonus zich verhoudt tot het nationaal afgesproken staatssteunkader en de Europese afspraken over staatssteun in het kader van de coronacrisis, waarin beide het beperken van bonussen en het uitkeren van dividend als voorwaarden zijn gesteld?

Vraag 4

Hoe verhoudt deze bonus zich tot uw Kamerbrief van 1 mei 2020 waarin u in het afwegingskader voor staatssteun stelt dat steun aan individuele bedrijven zich niet verdraagt met het uitkeren van dividenden en het betalen van bonussen?⁵

⁴ De Telegraaf, 'Miljoenenbonus topman Air-France KLM, ondanks recordverlies en staatssteun', 9 april 2021, via: <https://www.telegraaf.nl/financieel/423714714/miljoenenbonus-topman-air-france-klm-ondanks-recordverlies-en-staatssteun>.

⁵ Kamerstuk 35 420, nr. 36 en European Commission, 'Amendment to the Temporary Framework for State aid measures to support the economy in the current COVID-19 outbreak', 8 mei 2020.

Vraag 5

Hoe verhoudt deze bonus zich tot uw Kamerbrieven van 24 april 2020 en 26 juni 2020 waarin u stelt dat als voorwaarde aan de steunmaatregelen KLM wordt gesteld dat bonussen voor het bestuur en de topmanagementlaag gedurende de looptijd van de staatssteun worden opgeschort?⁶

Directie Financieringen

Ons kenmerk
2021-0000090596

Vraag 7

Kunt u de precieze (Europese) regels omtrent het geven van bonussen en het verlenen van staatssteun in het kader van de coronacrisis beschrijven? Hoe verhoudt deze 'bonus voor lange termijn' zich tot de *Amendment to the Temporary Framework for State aid measures* van de Europese Commissie waar onder punt 78 staat dat zo lang 75 procent van de staatssteun niet is terugbetaald, de vergoeding van het management het vaste deel van het voorgaande jaar niet mag overschrijden?

Antwoord 3, 4, 5 en 7

De voorwaarden zoals deze zijn gesteld in het steunpakket aan KLM richten zich tot KLM, als ontvanger van de steun, en niet op de moedermaatschappij Air France-KLM. In het steunpakket is bepaald dat gedurende de steun de variabele beloning (bonus) voor het bestuur en top management van KLM wordt opgeschort.

De Europese Commissie heeft met haar vaststelling van de Tijdelijke kaderregeling inzake staatssteun ter ondersteuning van de economie vanwege de huidige COVID-19 uitbraak onder punt 78 opgenomen dat bij staatssteun voor herkapitalisatiemaatregelen van ondernemingen er stevige beperkingen zijn in de beloning van het management. Deze Europese beperkingen verbonden aan steun voor herkapitalisatie zijn ook in lijn met het kabinetsbeleid dat is neergelegd in het afwegingskader bij steunverzoeken individuele bedrijven van 1 mei 2020. Daarin is expliciet aangegeven dat met het verstrekken bedrijfsspecifieke steunverlening waarmee een onderneming wordt geherstructureerd, in de regel niet verenigbaar is dat dividenden worden uitgekeerd, bonussen worden betaald, eigen aandelen worden ingekocht of ruime ontslagvergoedingen worden betaald voor leden van de Raad van Bestuur. Uit het persbericht van de Europese Commissie over de goedkeuring van de Franse steunmaatregel voor herkapitalisatie van Air France/KLM lijkt dat deze eis uit de Tijdelijk Kaderregeling is opgelegd. Het is aan de Europese Commissie om toezicht te houden op de naleving van de voorwaarden.

Vraag 6

In uw Kamerbrief van 25 mei 2020 stelt u dat over de voorwaarden van staatssteun voortdurend gesprekken plaatsvinden met de Franse staat; heeft u daarbij gesproken over aandelenbonussen?⁷ Ziet u verdere mogelijkheden om samen met uw Franse collega op te trekken om dergelijke beloningen te voorkomen zolang gebruik wordt gemaakt van staatssteun?

Antwoord 6

Aan de Franse staat is aangegeven dat iedere vorm van een bonus, los van hoe die precies wordt vormgegeven, wat de Nederlandse staat betreft niet aan de orde kan zijn.

⁶ Kamerstuk 29232, nr. 9 en Kamerstuk 29 232, nr. 41.

⁷ Aangangsel van de Handelingen II, vergaderjaar 2019-2020, nr. 2900.

Vraag 8

Bent u voornemens om in Europa te pleiten voor aanscherping van dit *Temporary Framework for State aid measures*, dan wel de relevante regels, zodat ook dergelijke aandelenbeloningen zoals uitgekeerd Ben Smith onmogelijk zijn wanneer een beroep wordt gedaan op staatssteun in Europa?

Ons kenmerk
2021-0000090596

Antwoord 8

De minister van Economische Zaken en Klimaat heeft u naar aanleiding van de tijdens het VAO Staatsdeelnemingen ingediende moties geïnformeerd dat hij bij de Europese Commissie navraag gaat doen over eventuele ruimte die de Tijdelijke kaderregeling nog zou laten voor het toekennen van bonussen of andere variabele beloningen bij staatssteun voor herkapitalisatie. Mocht er ruimte bestaan, dan zal de minister van Economische Zaken en Klimaat zich bij de Europese Commissie hard maken voor een verdere aanscherping van deze regels.